СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК LV. Ч. 44. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, понеділок 24-го лютого 1947. No. 44. JERSEY CITY and NEW YORK, Monday, February 24, 1947. VOL. LV.

ТРИ ЦЕНТИ в ЗЛУЧ. ДЕРЖ. АМЕРИКИ ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗАКОРДОНОМ Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807 THREE CENTS IN THE U. S. of AMERICA FIVE CENTS ELSEWHERE

ПРЕЗИДЕНТ ПРИГАДУЄ НА ПОТРЕБУ ЗАГАЛЬНОГО ВИШКОЛУ

Вчасі пресової конференції в четвер президент Труман заявив, що він був усе прихильником загального військового вишколу й тому він буде обстоювати як найшвидшого переведення закону про загальний вишкіл. Докищо він студіює погляди бизнесовців, прилюдних діячів, науковців та церковників, які приходять до Білого Дому, а з початком квітня він проголосить ще один зазив за вишкіл. Примусовий побір рекрута відбувається тепер на підставі закону, що має вигаснути з кінцем березня б. р. Президент не виявив, який є плян для побору рекрута після того дня.

ПАЛАТА ОДОБРИЛА ЗМЕНШЕННЯ БУДЖЕТУ НА ШІСТЬ БІЛІОНІВ.

Під проводом республиканців палата репрезентантів приняла 239 голосами проти 159 предявлення спільної буджетової комісії, щоб зменшити федеральний буджет на наступний фіскальний рік на шість більйонів долярів, отже видатки будуть виносити 31½ більйонів замісць 37½ більйонів. Сенат має плян зменшити буджет лише на 4½ більйонів, тому між обома палатами мусить прийти до конференції в справі вирівнання непорозумінь.

ПЕТЕРСОН ОСТЕРІГАЄ ПЕРЕД ЗМЕНШЕННЯМ АРМІЇ.

Секретар війни Роберт П. Петерсон без обиняків заявив, що зменшення видатків на армію у буджеті на півтора біліона долярів ослабить армію до такого ступня, що вона не зможе сповнити своїх завдань, отже Америка мусить залишити окупацію Німеччини й Японії. Ці погляди висловив Петерсон при нагоді відзначення кількох командантів серед церемонії в ратуші в Ню Йорку. Він каже, що зменшення армії в Америці дасть притоку до виклинання третьої війни державами, які ждуть на ослаблення Америки.

СПРАВЖНЯ СНІГОВІЯ В ОКОЛИЦІ НЮ ЙОРКУ.

З нагальним вітром з заходу прийшла до Ню Йорку і дальших східних стейтів небувала ще цього року сніговія в четвер вечером. Гори снігу накопичені на вулицях і дорогах, а через те припинений вуличний рух. Повітряні підприємства припинили полет літаків, а залізничі потяги приїздять з великим опізненням.

ГОЛОВА КОЛОМБІЯНІВ ПРИЗНАНИЙ ВИНУВАТИМ.

Предсідник організації Коломбіянів, Еморі Борк, признаний судейською лавою Вищого Суду в Атланта, у стейті Джорджія, винуватим привлащення собі поліційної влади. Організація, котру він очолює, мала свою власну сторожу, вбрану в шарі сорочки, отже в однострояхі, і ця сторожа ширила пострах між ніграми, а грозила жидам. Присуд буде оприлюднений негайно. Борк остає ще під замітом двох інших злочинів проти прилюдного безпеченства, а це посідання динаміту й підюджування до ворохобні. За ці обвинувачення він стане під суд в осені.

ВТРАТИ В ЖИТТІ ВНАСЛІДОК ВИБУХУ В ЛОС АНДЖЕЛЕС.

Найстрашніший вибух в історії міста Лос Анджелес трапився в четвер 20 лютого, коли в заводі електричних відливів помилково змішано якісь хемічні матеріяли. Вибух був такий сильний, що люди набрали враження, що це вибух атомової бомби. Будинок заводу находився у віддалі на одну милю від осередку міста. В одній хвилині він перемінився в купу звалищ, а сусідні будинки на кілька блоків потерпіли великі шкоди. Наслідки вибуху сліднi у промірі пятьох миль. Досі нараховали 15 забитих і около сотню покалічених.

НАЙВИЩА ПЛАТНЯ, АЛЕ НЕ НАЙВИЩИЙ ДОБРОБУТ.

Пересічна платня американського робітника в місяці грудні минулого року дійшла до $1.25 на годину, як це образовує Рада Краєвої Промислової Конференції. Є це найвища платня за мирні часи, одначе спарі з нею не йшов добробут, бо купівна сила впарі з нею не йшов добробут, бо купівна сила впала в часі війни. Пересічна тижнева платня виносила в тому часі $50.54, отже лише 1% нижча ніж за час війни.

СЕНАТ ПРОТИ ПЛАТНІ ВІД БРАМИ.

У сенаті зголошено законопроект, щоб заборонити виплату платні „від брами" за минулі часи, і так не допустити до переводження розправ за виплату таких платень, за які вже внесено до судів позви до висоти пять і три четверті більйонів. Законопроект палати в цій справі признає обовязок виплати такої платні лише за один рік взад.

Імігранти збільшують добробут—погляд соціолога з каледжу

Імігранти причинилися до побудови добробуту Америки, а не збільшили безробіття ані не усунули з роботи родовитих американців — оце висновок Краєвого Комітету Іміграційної Політики, який очолює професор соціології Генрі Милер в міськім каледжі Ню Йорк. Милер доводить у своїм звіті, що в минулому добробут країни зростав впарі із зростом населення. Імігранти приймали звичайно найнижчі роботи і в такий спосіб посували родовитих американців на вищий щабель. Із статистики показується, що імігранти не забирають ніякої ділянки праці масово, а розсипаються по всіляких зайняттях у далеко нижчім відсотку, ніж є відсоток імігрантів. Імігранти не лише постачають робучих рук, але стають теж консументами, отже дають спромогу розвиватися промислові, твердить професор. При цій нагоді Милер пригадує, що населення Америки не виказує приросту, а це теж повинно вплинути на потребу допущення нової іміграції. Такий рух повинен бути розрахований на далеку мету й на відповідних планах, думає соціолог.

ГОЛАНДСЬКА ҐІЯНА ОТВОРЕНА ДЛЯ ЖИДІВ.

Уряд Голандської Ґуяни, яка звісна теж під іменем Сурінам і лежить у Південній Америці, одобрив плани поселення там жидів на великі розміри, як про це сповіщає д-р І. Н. Стайнберґ, секретар організації Фріленд Ліґ у Ню Йорку. Він твердить, що ґубернатор цеї провінції повідомив його телеграфічно, що провінціональний сойм ухвалив допустити до поселення жидів у цій країні. Фріленд Ліґ планує перевести туди 100,000 жидів упродовж року, одначе наперед мусить підготовити там місце на поселення за фонди, які призбирають жиди в Злучених Державах.

ФІНЛАНДІЯ ДІСТАЄ НОВУ ПОЗИЧКУ.

Експорт-Імпорт Банк ухвалив дати Фінляндії позичку у висоті $2,500,000, не зважаючи на це, що Фінляндія має вже позичку із Злучених Держав у висоті $32,000,000 з передвоєнних часів. Фінляндія звісна з того, що ніколи не хотіла відказатися від плачення довгів, як це зробили інші держави, і все платила точно відсотки від позички. Фінляндія продає до Америки дерево на виріб паперу і самий папір, отже нова позичка дає їй спроможність ще більше поширити експлоатацію її природних багатств.

Відгомін „скрінінґів" в таборах українських скитальників в канадському парляменті

Негайно після відомості про нові „скрінінги" в таборах українських скитальників, в яких беруть участь теж советські комісарі, та про акцію самооборони скитальників в таборах біля Зальцбурґу, Український Конгресовий Комітет Америки та Комітет Українців Канади поробили відповідні заходи, щоб це чергове переслідування українських скитальників припинити. Згадані Комітети інтервенювали насамперед у своїх урядах та дістали запевнення, що в цій справі буде переведене негайне слідство. Інтервенція КУК мала свій відгомін теж у канадському парляменті. „Вінніпеґ Трібюн з 13-го лютого в кореспонденції з Отави пише, що секретар стейту для закордонних справ Луїс Ст. Лаурент запевнив парлямент, що інструкції О.Д. щодо скрінінґів в таборах скитальників в Европі були відповідно застосовані та дали задовольняючі результати. Парляментарний асистент міністра по справам ветеранів, Волтер Токер, запитував, чи міністрові відомо про події в таборах 3,500 українських скитальників в Зальцбурґу в Австрії, які могли б довести до примусового вивезення цих людей до Советського Союзу. Він теж запитував, які заходи задумує уряд поробити в обороні цих обездолених людей. Міністер відповів, що він одержав телеграму від Комітету Українців Канади в цій справі, заявляючи, що зміст телеграми його заскочив тим більше після прийняття принціпу, що нікого не будеться змушувати вертати до країни свого походження. Міністер заявив, що після поновного видвигнення цеї справи, вона цілком певно буде відповідно прослідженa.

СКИТАЛЬНИКІВ В БРИТАНСЬКІЙ ЗОНІ НІМЕЧЧИНИ БУДЕТЬСЯ ЗАСТАВЛЯТИ ДО ПРАЦІ.

Берлін, 20. лютого. — Британське військове Управління сьогодні повідомило, що 70,000 скитальників в британській зоні Німеччини, якщо там залишаться, мусять працювати. Тих 70,000 це тільки працездатні зі загального числа 267,000 скитальників, які ще перебувають в таборах УНРРА в цій зоні. Більшість з них це бувші польські, югославські і балтійські громадяни. Рішення про зміну положення цих людей було повідомлене теж в британському парляменті маршалом Шолтом Дуґлясом, британським комендантом в Німеччині. З британської зони досі вже біля 90 відсотків первісного стану скитальників вернулися додому, або емігрували до інших країн. Теперішне рішення британського Військового Управління базується на переконанні, що скитальники, які не бажають куди-небудь виїхати, повинні якнебудь виправдати свій побут. Сер Шолто заявив, що велика більшість працездатних скитальників радо повітають британське розпорядження про працю. Ті, які на неї не погодилися б, підлягатимуть судовим доходженням і засудам, від яких буде їм прислуговувати право відклику. Карою за відмовлення від праці буде відібрання додаткових харчових пайків, що їх дістають робітники, а в крайньому випадку може бути наложена теж кара тюрми. Працю будеться приділювати індивідуально, відповідно до сили і кваліфікацій. Заробітна платня і харчові приділи будуть такі самі, як для німецьких робітників. Поробиться теж відповідні заходи з метою забезпечити скитальників від дискримінації збоку німців. Робітники-скитнальники матимуть теж повні права належати до робітничих юній. Праця в жодному разі не стоятиме на перешкоді, якщоб кому зі скитальників трапилася нагода виїхати з Німеччини. Табори скитальників будуть перенесені блище до промислових центрів. УНРРА, після початкових застережень, погодилася на британський план.

БУДЖЕТ СОВЄТСЬКОГО СОЮЗУ НА 1947 РІК.

Москва, 20. лютого. — Міністер фінансів СССР А. Г. Зверов предложив сьогодні Верховній Раді СССР прелімінар буджету на 1947-ий рік. Загальні приходи в цьому році передбачується на 391,500,000,000 рублів, отже на 58,800,000,000 рублів більше, ніж в минулому році, а загальні розходи становитимуть 371,400,000,000 рублів, або 7,100,000,000 більше, чим в минулому році. Видатки будуть розділені: 67,000,000,000 на рамію (5,600,000,000 менше, ніж в минулому році), 79,900,000,000 на індустрію, сільське господарство дістане в цьому році 16,200,000,000 рублів більше, ніж в минулому році, 6,500,000,000 рублів призначається на наукові досліди, 13,200,000,000 на транспорт і т. п.

БЕЗНАДІЙНА СПРАВА КОНТРОЛІ АТОМОВОЇ ЕНЕРГІЇ.

Лейк Саксес, Н. Й., 20. лютого. — Рада Безпеки продовжувала свої наради над справою міжнародної контролі атомової енергії, що, як і досі, не дали жодного результату з огляду на американсько-советські противорічності. Америка вперто обстоює своє домагання, щоби контролю атомової енергії відділити від загальної контролі зброї та щоби в справах покарання порушників міжнародних постанов щодо атомової енергії скасувати право вета великодержав. Совєтський Союз зі свого боку ставить протилежні домагання. На останніх нарадах представники Великої Британії і Франції пропонували, щоби Комісія Атомової Енергії вже почала свою працю, тимчасом в тих ділянках, до яких ці противорічністі не відносяться.

ІНДІЯ БУДЕ НЕЗАЛЕЖНА В ЧЕРВНІ 1948

Лондон, 20. лютого. Британський уряд проголосив сьогодні в парляменті своє бажання дати Індії повну незалежність, що мало б наступити до червня 1948. р. Задум уряду натрапляє на опозицію в парляменті. Рівночасно повідомлено, що віцекороль Індії лорд Вейвел іде у відставку, а на його місце прийде адмірал вайкант Моунтбатан. Несподіванкою було, що резигнація лорда Вейвела не була з його власної ініціятиви, а тільки його заставив до цего лейбуристський уряд, до політики якого він був в опозиції. Рішення Британії зректися добровільно своєї найціннішої домінії викликало велике враження у світі.

ЗАЯВА ДОВІРЯ ФРАНЦУЗЬКОМУ УРЯДОВІ.

Париж, 20. лютого. Французька Національна Асамблея ухвалила сьогодні більшістю 506 голосів проти 59 заяву довіря коаліційному урядові прем'єра Рамадіє. Заяву довіря попередили дебати над економічною та харчевою політикою уряду.

„ВТРАТИЛИ НАДІЮ" НА ЛОНДОНСЬКІЙ КОНФЕРЕНЦІЇ.

ЛОНДОН, 20. лютого. Американський, британський і французький представники на конференції заступників міністрів закордонних справ Чотирьох Потуг в Лондоні втратили надію на можливість порозуміння щодо процедури в справі мирового договору з Німеччиною. У висліді ціла справа буде передана до вирішення самій конференції Ради закордонних міністрів в Москві. Представники трьох західних великодержав добиваються якнайбільшого права участи в конференції для малих держав, а совєтський представник зі свого боку робить все можливе, щоб не допустити до жодного кінцевого рішення.

ГАЛІФЕКС НЕ БАЖАЄ АНГЛО-АМЕРИКАНСЬКОГО СОЮЗУ.

Лондон, 20. лютого. Лорд Галіфекс, бувший британський амбасадор до Злучених Держав, заявив сьогодні під час лекції на університеті, що він особисто не вірить, щоби формальний союз між Великою Британією і Злученими Державами був сьогодні доцільний і потрібний. Проте, він вважає, що майбутня доля світа залежить власне від англо-американських взаємин.

БЕЛЬГІЯ ПІДПИСАЛА ДОГОВІР ТОРГІВЛІ З НІМЕЧЧИНОЮ.

Брюсель, 20. лютого. Сьогодні тут підписано договір, на підставі якого Бельгія зможе вести закордонну торгівлю зі злученими американською і британською зонами Німеччини. Договір підписано у висліді переговорів бельгійського уряду з американським і британським представниками Злученої Експортово-Імпортової Агенції в Берліні. Договір передбачує висилку біля 25 бельгійських продуктів до Німеччини і майже потрійну кількість німецьких продуктів до Бельгії.

ГУВЕР В ЛОНДОНІ.

Лондон, 20. лютого. Після 15-денної обїздки Німеччини, Австрії та Італії в цілях познайомитись з харчевим положенням Европи, висланник президента Трумана Герберт Гувер прилетів сьогодні з Берліна до Лондону в поворотній дорозі до Злучених Держав. Він заявив кореспондентам, що Европа переживає під харчевим оглядом найкритичніший період за останнього чверть століття.

ХОЛОД — НОВА ЗАГРОЗА ДЛЯ БРИТАНСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.

Лондон, 20. лютого. Нова филя морозів і сніговій знова збільшила британську господарську кризу, викликану браком вугілля та електричної енергії, яку в останніх днях уряд сподівався вже перемогти.

ЖИДІВСЬКІ ТЕРОРИСТИ АТАКУЮТЬ БРИТАНСЬКУ АВІЯЦІЮ.

Єрусалим, 20. лютого. Члени жидівської терористичної організації Ірґун Цвай Леумі доконали сьогодні гарматної і кулеметної атаки на споруди Роял Ер Форс біля Гадера та вчера вночі і сьогодні рано перетяли в двох місцях нафтопровід. Доконано теж інших саботажних актів.

„ІЗВЄСТІЯ": ДВАДЦЯТЬ АМЕРИКАНСЬКИХ КОРЕСПОНДЕНТІВ ВИСТАЧАЄ.

Москва, 20. лютого. Совєтські урядові „Ізвєстія" обороняють сьогодні становище совєтського уряду, щоби на найблищу конференцію в Москві не допустити більше, чим 20 американських кореспондентів. Це не має нічого спільного зі „залізною заслоною" — твердять „Ізвєстія", бо кореспондентам буде запевнена повна свобода інформацій, а 20 кореспондентів — по думці „Ізвєстій" — для Америки цілком вистачає.

"SVOBODA" (Ukrainian Daily)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N.J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Classified Advertising Department, 597—7th Ave., New York 18, N. Y. BRyant 9-0582

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy.	
На рік	$7.00	One year	$7.00
На пів року	$3.75	Six months	$3.75
На три місяці	$2.00	Three months	$2.00
В Джерзі Сити і Закордоном:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$10.00	One year	$10.00
На пів року	$5.25	Six months	$5.25
На три місяці	$2.75	Three months	$2.75
Число з понеділка (з англійською Частиною):		Monday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.50	One year	$2.50
На пів року	$1.50	Six months	$1.50

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

КРЕМЛЬ РОЗСЕРДИВСЯ

Сказати крихітку правди про справжні діла та заміри Кремля-Москви, значить напитати собі великого клопоту. Таке приходить на думку, коли читаємо про цю дипломатичну „бурю", що її счинив Молотов у Москві, протестуючи проти Діна Ачесона, підсекретаря стейту, за його характеристику совєтської закордонної політики.

Дін Ачесон, зізнаючи перед Сенатською Атомовою Комісією під присягою, що говоритиме правду та ніщо інше, а тільки правду, заявив, що совєтська закордонна політика є „експанзивною і агресивною". Вправді поведено дискусію, чи Ачесон назвав її „експанзивною", чи тільки такою, що виявляє тенденції до експанзії, та це для звичайної людини не важне. Дипломатія може шукати в потребі за тонкостями в інтерпретації, щоб таким чином вийти лекше з хвилевого дипломатичного клопоту, але для загалу, що шукає простого слова й ясного змісту, такі речі маловажні. Те, що сказав Ачесон про совєтську закордонну політику, загал зрозумів в такий спосіб, що Совєти поширяють свою територію агресивним способом, не шукаючи в нікого згоди на таке поступовання, а найважніше, не питаючи народів, яких вони загарбують.

Як бачимо, Ачесон не сказав нічого ні нового, ні неправдивого, а тільки висловив загально відому правду, яку одначе володарі Кремля взяли за „ворожий крок", за велику кривду, заподіяну Совєтам. У своїм протесті вони назвали поведінку Ачесона „недопустимою". Відповідаючи на цей протест вашінгтонський уряд заявив Совєтам, що Ачесон поступив щиро й сумлінно та сказав те, що був обовязаний сказати. З урядових кол, мабуть таки з самого департаменту стейту, проголошено рівночасно певні факти і дати, що ясно стверджують, що Ачесон сказав правду, і ніщо інше, а тільки правду. Бо чи можна заперечити факт, що Совєтський Союз, в порівнанні з передвоєнним станом з 1939 року збільшився на 260,225 квадратових миль? Чи можна заперечити різні грабіжі чужих земель, почавши від фінських в Европі, а скінчивши на Курильських островах в Азії?

Усі ці речі надто добре відомі народам, поневоленим Совєтами. Знають це литовці, естонці чи латвійці, яким щойно ця війна принесла совєтську неволю, чи такі, як західні українці, що тепер у спільному ярмі зі своїми східними братами, яких Кремль загарбав уже давніше. Цього не можуть не знати теж і ці, що є в департаменті стейту, який займається закордонними справами, бо ж інакше Сталін дусився б зі сміху. Кремль це знає, проте обиджується, як хто з уряду такі речі виявляє. Він воліє, щоб про це знали, але мовчали; так як досі було.

„Голос Злучених Держав Америки" — для Совєтів

З днем 17. лютого почав департамент стейту висилати радіопрограми в російській мові, призначені для населення Совєтської Росії.

Першу програму попередив радіозаповідач вступною промовою, в якій сказано між іншим таке: „Досі Злучені Держави промовляли по радіо в 24 мовах на таку віддаль, яку могли досягнути наші радіовисильні. Збільшення наших радієвих сіток збільшило засяг наших програм до всіх частин світу і це дозволяє нам почати з сьогоднішнім днем щоденну передачу одногодинної програми для наших слухачів у Совєтському Союзі... Ціллю наших передач є, щоб передавати слухачам із СССР картини з життя Америки, вияснити наші різнородні проблеми і вказати, як ми намагаємося ці проблеми розвязати. Ми передамо вам останні світові вісті, події з життя американського народу та зразки типічної американської музики. „Голос Злучених Держав Америки" це частина інформаційної служби, призначена на те, щоб інформувати світ про Америку і про американський нарід".

Оці вступні замітки ясні, а Міжнародній Відділ Радіопередачі департаменту стейту, що висилає передачі із свого бюра в Ню Йорку буде певно придержуватись проголошеної програми. Не шкодить пригадати, що конгрес Злучених Держав здавна противився започаткуванню такої програми, аж світові події останніх часів змінили думку конгресових провідників.

Зміна в переконанні провідних конгресових кол у цій справі довершилася теж мабуть підо впливом вісток про успіх совєтської пропаганди, поширюваної на велику скалю. Навіть пересічний громадянин Злучених Держав, коли слідкує за голосами преси та за звістками телеграфічних чи там пресових агенцій, міг здавна завважити, як швидко приймається нераз „ідеї", голошені Совєтами при помочі найрізнородніших засобів. Ці ідеї це справжня совєтська офензива проти західніх ідей і напад на народи та держави, які мають свої національні і всесвітні ідеали, основані на демократичному ладі. Злучені Держави, головний виразник демократичних ідеалів, став головним предметом напастей совєтської пропаганди. Американські і британські спостерігачі слідили від місяців за совєтським перекручуванням фактів, за розпусканням сплетень, за простою неправдою, поширюваною цілою сіткою совєтських радіовисилень та інших агенцій про життя і наміри Злучених Держав й інших демократій. Західні країни Европи почали поволі приймати ці совєтські наклепи за правдиві, коли збоку Злучених Держав не було ніякої противної акції. Оце й спонукало департамент стейту спробувати протиофензиви проти оцих совєтських затій. Найліпшою протиофензивою проти неправди є правда. І в цьому саме полягає вартість американських радіопрограм.

Дехто дивується, що Совєти можуть годитися на американську протиакцію. У цьому то й штука: Коли Совєти висилають безупину лайки на Америку, вони не можуть, зогляду на опінію світу, заборонити поширювання правди про Америку і з Америки. У цьому саме лежить значення американських радіопередач до Совєтів.

Який буде з цього вислід, покищо ще не знати. На це треба підождати.

Поняття України в Еспанії

Еспанія і Україна, положені на двох кінцях европейського континенту, виказують велику схожість щодо свого ґео-політичного положення та щодо вдачі народу. Проте, ці дві країни належать до тих, які себе найменше знають. На це склались різноманітні причини. В добі після свого національного відродження Україна, як недержавна нація, інтересувалась насамперед тими країнами, з якими мала безпосередню стичність, або які відгравали, чи могли відіграти видатнішу ролю в загально-европейській політиці, головно звязаній зі Сходом Европи. Еспанія до цих країн не належить і вона сама себе постійно відмежовує від европейських справ: її невтральність в двох останніх світових війнах, центром яких була Европа, може послужити на це найкращим доказом. Сьогодні Еспанія живе більше минулим, ніж сучасним, чи майбутнім. Відчувається рівночасно велику гордість і безмірну тугу в словах того старого „кербера", що опроваджуючи вас по Ескоріялі, цій історично-культурній святині еспанського народу, зупиняється в робітні короля Филипа II-го, та випроставшись на ввесь ріст, піднявши палець в гору і з іскрою давніх конкістадорів в очах дає віршоване вияснення: „Десде еста меса Феліпе Сеґундо домінаба ель мундо" — „Від цього стола Филип Другий володів світом". Але з колишньої могутності і слави Еспанії сьогодні вже справді залишились тільки згадка та музейні памятки: навіть ця величезна духова спадщина, що її протягом історії дала Еспанія половині світа, сьогодні вже відвертається від своєї „мадре-патрія" — неньки-вітчизни, — якщо вже не обертається проти неї. Що ж тоді чужа Еспанії Европа. Автім, Еспанія сама обернулась до Европи спиною, хоча теж важко збагнути до кого вона звернена лицем. Нічого дивного, що Еспанія не розуміє Европи, а Европа Еспанії. Це вияснює теж брак зацікавлення України Еспанією і навпаки, Еспанії Україною. Інше діло, що теж про українсько - еспанські стосунки на протязі історії не можна б написати „грубої книги", хоча і про них можна б дещо сказати.

Поняття про Україну в еспанців можна б поділити на три категорії: Пересічний еспанець своє поняття „Україна" звязує обовязково з поняттям „мучо тріґо" — багато пшениці, додаючи до нього ще часом теж ґеографічне поняття „грандес еспасіос" — широкі простори. Більше освічена верства доповнює це ще відомістю про „бонітас кансіонес" — гарні пісні, й тільки професійні політики та науковці визнаються дещо точніше вже в самій, так сказати б, українській проблемі. Кількість таких, що визнаються в ній точно і правильно, можна б почислити на пальцях. В основному, поняття еспанців про Україну таке саме „екзотичне", як українців про Еспанію.

В наших часах українським культурно - політичним піоніром в Еспанії був без сумніву Олександер Кошиць зі своєю капелею після першої світової війни. Вправді, сьогодні зустрічається небагато людей, які памятали б турне Кошиця. Проте, це він власне до ґеографічного і господарського поняття України з „мучо тріґо" додав ще „бонітас кансіонес", що в еспанському розумінні ставляє народ на одному з найвищих ступенів культурного розвитку.

В Еспанії немає українських поселенців. Говорили мені про одного купця, що мав би бути десь в околицях Барселони, але не пощастило його відшукати. З часів громадянської війни там відоме прізвище Левицького. Але першим українським політичним піоніром в найновіших часах був М.. До внутрішніх справ еспанців він цілком не мішався й це під кожним оглядом вийшло на добро українській справі. Протягом відносно короткого часу він, зводячи постійні і безуспішні бої з фінансовими труднощами, здобув чимало приятелів серед усіх політичних груп і перший спопуляризував імя України в її політичному розумінні. Сьогодні в Мадриді рівночасно з імям „Укранія" ви обовязково зустрінетесь теж з імям „Мучі" — як вимовляли еспанці трудне для них українське прізвище — однаково в „сіюдад універсітарія" — Мадридському „університетському місті", одному з найбільших і найкращих університетів, не тільки на европейському континенті — як і в музею Прадо, бібліотеці Атенеум, всіляких інститутах, як теж і в робітничій частині міста — Вентас. Для прикладу наведу такий випадок: Шукаючи по книгарнях намарно українських слідів в еспанській історії (якась там наша князівна мала бути замужна за еспанського королевича), поінформувався де можна б найти на цю тему точніші матеріяли. Мене відправили до Інституту Політичних Дослідів. Це приватна установа, в одній з бічних вулиць від головної магістралі Алькаля і перед самим входом до будинку цеї „крилатої" інституції відбувається теоретично нормальний базар з апельзинами, бананами і морквою, а фактично ведеться чорна торгівля. Часто вже на сходах до того Інституту зустріне вас смаглява еспанка привітом „ай баррас", пропонуючи вам цим купити пів фунта хліба за 8 і більше пезетів, залежно від вашого вигляду. Що того хліба я не радив би хемічно аналізувати, це інше діло. Інститут Політичних Наук очолює відносно молодий еспанець, „консехеро де естадо" — державний радник Дон Хозе Марія з великою кількістю імен його родоводу. Після так характерного для еспанців найчемнішого в світі привітання з відповідною кількістю „енкантадо" (одушевлений) „танто ґусто" (з найбільшою приємністю), переходимо до речі. Здається, що Дон Хозе цілком не є „енкантадо" своїм „кавдільйом", як вони тут ген. Франка називають і теж „кон мучо ґусто" — з великою приємністю — послав би до чорта його режім, хоча про це не говорить. Проте, маючи досвід з комуністичною „свободою", він вважає теперішній режім „меншим злом" і тому відноситься до нього лояльно. „Мучі" не знаю чим і як зробив з нього — як він це сам твердить — „невилічимого приятеля" України. Щоб заманіфестувати своє знання української проблеми та практичні наслідки знайомства і приязні з „Мучі", витягає зразу видану в 1944 р. одну свою працю, в якій виложене становище цеї країни до світової політики, де написано що цілком справедливим і оправданим являється створення незалежної Української Держави з усіх українських територій.

Інтересно, що в Еспанії в основному не плутається поняття України з поняттям Росії. Як іде про конкретні справи, то тут тільки складніша історія з визначуванням української національности. Еспанія не признає України окремою державою, а на еспанській мові, подібно як і на англійській, немає окремих понять на національність і на державну приналежність; ці два поняття охоплені одним: „насіоналідад". З цим і найбільше мороки. Попав наш брат в Еспанію через „зелений кордон" і з черги на поліцію, то заки замкнуть його на кілька рочків до Іванової і залишать в спокою, насамперед наморочать йому і собі голову до божевілля. Ти хто? — питають. Українець — відповідає. „Бієн", каже, але яка твоя національність? Дивитесь на нього, як на варіята, бо ж ясно, що українська. Але ні, обстоює еспанець, ти українець, але твоя насіоналідад може бути тільки або „русо", або „поляко". Дурень ти єси, відказуєте ви йому, як же українець може бути „русо", чи „поляко"? А він вас з черги питає, як українець може бути українцем. У висліді такої дебати вам в найкращому разі напишуть, що ви є „русо блянко", мовляв, „білий руський", але за такий урядовий компроміс готові замкнути вас в найгіршу „сельду", дати вам матерац, в якому більше качанів, чим кукурузянки, якщо вам взагалі дадуть, і будуть вас стерожити, як цілком небезпечного злочинця. Але це цілком не означає, що вони до вас ворожо наставлені. Навпаки, це є своєрідним виявом респекту і навіть приязні...

Остання війна, в якій багато говорилося про „українські фронти", українських повстанців і про Україну взагалі, з черги причинилася до популяризації українського імени теж в цій дивній, але справді чудовій країні. Еспанець може вам пустити кулю в лоб однаково добре з ненависти, як і з любови, він вас потрапить невинно держати цілими роками в тюрмі, але це все він робитиме з найбільшою чемністю. Еспанці це справді дивний, але дуже милий нарід. Вони можуть вам заподіяти найбільшу [illegible] ми, хай і в тюрмі, ви не можете не набрати до них такої симпатії, що згори прощає їм все; навіть те, що вони з ролі передової нації скотилися до ролі невістки, яка нікого не може задоволнити і яку всі лають, хоча і не завжди є на це причина.

М. П.

В кожній українській хаті повинен знаходитися часопис „Свобода".

Юлія М. Шустакевич.

ДІТИ

15)

Аж ось біжить — ніхто інший — малий Генрі.

Що нового, що нового! Читали, читали? Ха ха... аж тисячі долярів нарахували! Хаха... Весело реготався хлопчина.

Слухай, ти шибенику малий, уважай! Завтра по школі усі до мене — чуєш?! Я не маю часу сьогодня, а завтра. Скажи Тоні, щоб скликав усіх і завтра по школі будемо мати... ну... мітінґ, розумієш? Рушай!... Ти йдеш до дому, маєш там що їсти? Так, мама зладила — відповів малий і прудко побіг.

Знова тепла маєва ніч. П-ні Ч. дожидає сну, а він не йде. Думки не клеяться. Вона їх спрямовує на порожні лоти, а вони летять кудись далеко... далеко...

І ось вона бачить себе підростком. Її мати недужа, сидить у вигідному кріслі, підперта подушками, а вона мала ще, копає город, садить кукурузу, огірки, бараболі, салату, а мама все їй толкує як і що робити...

Та в тім її думка, наче пільний коник, скочила, і ось вона знова на лотах... Як дивно! Думки не спиниш. Для неї нема жадних перепон ані кордонів, нема моря, гір, лісів, вона перескочить найдальші простори!...

І ось знова вона бачить себе дітваком та блукає у своїх родинних місцях. На городі, між кукурузою, нагледіла великий гарбуз. Сіла на йому і встромивши ножа в нього квичить, як порося!... Зарізала гарбуз наче безрогу, крає на кусні і в садку на лавочці продає наче „в ятках" мясо, точно, як її тітка... колись давно.

Ох, діти-діти! Усміхнулась, бо смішно їй стало із того діточого інціденту, що пригадався їй за стільки літ.

Встала з ліжка, сіла біля вікна і глядить на лоти... Їй теж тоді було небільш одинадцяти років, а вже робила все дома, і до школи ходила. Натомилась нераз тяжко, а по праці зіла і заснула камінчиком...

Праця нікому не шкодить, а дітям, доростаючим дітям, праці конечно потрібно. Ось ці хлопчиська, взялись за якусь кляту Чорну Руку — чому?... Бо не мають що іншого робити. Воно молоде, здорове, до того ж ситне, потребує вічного заняття, щоб збути енергію. Треба заняти чимось думку і йде куди поведуть його обставини. Часописи подають, що стараються про різні розривкові місця для молоді. І що з того? Діти ані пальцем нічого не торкнуть. Все їм готовенькe, все їм постараються старші. А по моєму — ні! Дітей треба вчити до праці і то серіозної праці, такої, щоб їм після неї і скакати не хотілось. А коли й старатись розривкових місць, то було б добре дітей спрямовувати до таких старань, нехай вони працюють. Їм очевидно, треба помогти, порадити, але не є добре давати дітям усе готове. Молодь затрачує приємність в житті і стає невдоволена, затрачує ініціятиву, не має змоги виробляти в собі самостійної думки.

Я знаю, я певна того, що праця біля городу буде корисна. А ще більш тоді, як усе буде засаджене, управлене... безперечно вони будуть вдоволені...

А потім — що потім?!

Скажім, город буде гарний, ярина виросте, дозріє — що з нею робити? Я ж не маю на думці собі це все забрати. Щож тоді?!...

П-ні Ч. стояла перед новою пролемою. Чулась втомлена і сонна та спати не могла. Ще одно питання треба розвязати. Що зробити із збором?...

Поглянула на горизонт, а там рожевіло. Тихо було на дворі і холодно. На дрімучій деревині озвалась несміло рання пташка.

Та в тім нова думка блиснула.

Ах так! Ми зробимо випродаж ярини... базар! Це ? буде хлопцям зарібок, заплата за їх труди! За ці гроші вони можуть закупити собі военні бонди! Чогож ще більше треба?...

Як смішно. Лоти ще зарослі бурянами, закидані камінням, а я вже журюсь збором...

„Вікторі" Клюб.

Окрема кімната в „бейзменті" у п-ні Ч. вичищена та прибрана цвітами. На головній стіні висить образ президента Злучених Держав — Френклина Д. Рузвелта а на другій образ генерала МекАртура. Над образом президента зоряний прапор. Розставлено кілька крісел. Цеж буде мітінґ!

Затупали хлопячі ноги і зійшли по сходах. Їх привів Генрі, бо він тут чувся як дома. Дикі і Джані були дуже несміливі і чогось їм зібралось на сміх. Вони не могли стримати свого дурненького сміху і аж дусились, а в кінці вибухли реготом. Тоні та Семен було кинулись до їх та п-ні Ч. здержала їх, а малим сміхунам казала сміятись і оба хлопчики реготались мара знає чого, аж заходились. Вкінці одначе побачили, що всі дивляться на них, почули себе глупо і перестали сміятись та споважніли.

Мої діти — промовила п-ні Ч. — я дуже рада, що ви знищили клюб Чорної Руки. Тим ви доказали, що ви всетаки добрі хлопці і хочете робити щось доброго.

Вісім пар очей цікаво гляділи на неї, а вона відчула якусь журбу в цій хвилі. Вночі було лекше думати і укладати пляни, але тут тих вісім пар очей глядять на неї і ожидають...

Хлопці, я маю для вас працю, чесну працю, таку, що ви її не повинні соромитись. За таку працю ви дістанете не тільки похвалу, але і грошеву заплату.

І я теж?! Перебив малий Генрі, та зараз же замовк.

(Дальше буде).

КОЖНИЙ СВІДОМИЙ АМЕРИКАНСЬКИЙ І КАНАДІЙСЬКИЙ УКРАЇНЕЦЬ ПОВИНЕН БУТИ ЧЛЕНОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

ПОШИРЯЙТЕ „СВОБОДУ".

М. Самбірський.

НА ВОДАХ АТЛЯНТИКУ

Враження і рефлексії з дороги

Скитальникам присвячую.

4)

7. Як би я був генералом...

Як би я мав власть і силу хоч одного міністра, чи генерала в Америці, я усіх тих добрих різнокольорових хлопців із корабля, якими сюди їхав, — післав би без риску і шванку до наших скитальчих таборів в Европі! А кожного із них сердегів із гарними, чорними кучерями й біленькими, як сніг зубами — зробив „босом", наставником одного скитальчого табору-кемпу. Під командою і опікою його були б усі магазини, кухні, робітні, канцелярії і школи... А по сірих бараках: сотки наших селян, робітників, міщан, професорів, інжинірів, лікарів, артистів, письменників і поетів. На мою скромну думку — всі мої веселі хлопці-хлібодавці із корабля, обходилися би з тими людьми мабуть краще, як всякі інші учені і письменні голови (і піловґовки) різних европейських народностей, убрані в гарні елеґантні уніформи преґарної інституції УНРРА. Напевно ті щирі хлопці з корабля не робили б ніякої кривди нашим людям, їхнім немовлятам та сивим старцям. І не розкрадали б і того мінімум кальорій, признаних гуманною Америкою тим бідним людям по таборах.

8. Негр — приятель скитальців.

В одному українському таборі скитальників, де і я раніше якийсь час проживав, вищим урядовцем в УНРРА був негр, високообразована людина, соціолог. Наші жінки й дівчата, а найбільше малі діти спершу дуже його боялися. Хрестилися, як вперше його побачили...

В короткому часі він став нашом, великим приятелем, а то й захисником. Провадив відділ суспільної опіки в цілій нашій окрузі, до якої належало кілька великих різнонаціональних таборів. Найбільше однак любив нас, українців; приїжджав на наші концерти, вистави. Інші европейці не показувалися. Дітям все привозив цукорки. Подбав про українські книжки і часописи з Америки та Лондону, навіть про церковні речі та про молитовники... не забув.

Де, і як міг, боронив нас. Та „білим" панам, унррівцям, він не сподобався; особливо французам. За багато дивився їм у руки... Часто — українські книжки і часописи, що приходили для нас на його адресу — пропадали, як він тиждень-два не був дома, як кудись виїхав. Таких французів (часто комуністів — тоді було усім нам круто!), москалів, лотишів, а то і поляків по різних УНРР-А-х було і є там багацько. А негер був один. Наш щирий опікун і добрий приятель. Його не забуду.

* * *

Стою на чердаку корабля та й передумую все недавне минуле, пережите. Усе те, що бачив і чув, що на своїй шкурі перетерпів. Яка ж вона тверда, ця наша українська шкура! Бють, ріжуть, і синяків не видно. Крають, ріжуть, і знову заросте.

Вчорашні підпалячі світу — сидять дома. Знову розбудовують свій промисел. Орють, сіють, радіють Божим світом і життям. Усі чотири великі вліянти навипередки їм служать радою і фінансами, навіть кормлять, як американці свою зону Німеччини. Сто тисяч партійцям прощено недавно вину і кару. Вони вертають до своїх домів, до жінок і дітей. Вони вже „невинні" і чисті.

І приходить тобі злобна думка: чи не краще бути нині — вчорашнім нелюдом і підпалячем світу, як сином доброго і щирого народу? Сини, діти й немовлята ехидного і ненаси- ного народу нині знову добре убрані в теплих хатах, ситі. А діти твого народу — їхніми батьками брутально вирвані зі своєї землі — попід їхні плоти ходять, жалісним оком споглядають на німецькі віллі і „гавзи", як там в середині „гут" і „шен"... Вчорашні смертельні вороги світу — нині смирненькі, невинні ягнятка стали. Вчорашні переможці — нині навипередки до них залицяються, гейби шукають у них ласки...

А ти, син гордого народу — зненавиджений на чужині, катований і бещещений на своїй землі. Нема в тебе хати, не маєш більше рідні — ідеш в далеку країну. Безмірно, жахливо далеко від своїх руїн...

9. Дещо про християнську Австрію.

Наш ковчег набрав у свої „сальони" — в Ле Гавр значне число французів, мадярів, жидів та австрійців. Щось 260 душ. Мало інтересний елемент; крім т. зв. австрійців. Ті люди в розмовах зі мною, такі якісь горді і самопевні. На кожному кроці підчеркують те своє австрійство... Що вони з тим народом, який видав Гітлера, нічого не мають спільного... І що з німецьким народом, навіть на майбутнє, також не хочуть мати нічого спільного! Абсолютно ні. І крапка.

Хоч сам Гітлер, як відомо, був австрієць; їхній брат з крови і кости... Ті молоді австрійці — в розмові зі мною — руками й ногами його відпекуються. Річ ясна: тепер, по всьому, що він їм і всьому світові наробив „доброго"...

Я маю поважні сумніви, чи й вони 4-5 років тому — самі не належали до його „Гітлерюгенд"... Усі знаємо, як воно було! Ще свіжо памятаємо, як у Відні, перед „аншлюсом" ревіла стотисячна товпа австрійців — своє ериховське осанна: „зіг гайль"! (Слава! Будь благословенний!) Тричі, як перед самим Богом. Це австрійське „осанна" ішло етером на всю Европу, затроюючи її гітлерівським чадом! Або, як багатотисячні маси — теж у Відні — скандувала перед Генляйном своє нове германське Вірую: один народ — одна держава — один фюрер! — Нині, всі вони правовірні австрійці... Жертви німецького нацизму.

Мало що не посадять їх за одним столом — на конференціях у Парижі, Лондоні, чи іншому Н. Йорку. Як переможну націю.

Нам добре відоме відношення нинішної Австрії та її народу до українських скитальників. Отсі безустанні нарікання, юдині скарги, гидкі денунціяції на міжнародньому форум. Навіть з парляментарних трибун у Відні. У тому колишньому ц. к. Відні, що цілих 150 років жив і ріс з української Галичини. А в заміну давав їй коршми, кнайпи, гуральні та пивоварні. Цілі й фінансів, податкових (скарбових) урядів, жандармів та екзекуторів... Ні добрих доріг, ні порядних мостів, ні більшого промислу у нас не було. Всі гроші ішли на Відень, його палати, замки, бурги і гофи. На австрійсько-нім. народ!

Сьогодні, у таку лиху нашу годину, так платить нам Відень... За галицьку нафту, за мясо, хліб і дрова. І робить це навіть **без натиску** совєтських чинників тамже. Просто і з австрійського патріотизму! Дасть Бог, пригадаємо ми цій нації її гостинність.

Головно ж ті наші з таорів у Форальбергу, у Фельдкірхен, Ляндеку... Робітники, селяни і інтеліґенти — з гітлерівських фабрик зброї в нинішній Австрії, вирвані на силу з рідного краю Гітлером-австрійцем.

Це є нинішня т. зв. християнська Австрія, з катол. премієром на чолі... На глум і сором цій величній назві. Вона ж зобовязує, бодай до... християнства. Елементарного.

(Дальше буде)

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ХТО ВІДПОВІСТЬ НА ЦЕ?

Минулого року приїздили большевицькі ліліпути українського роду до Бофало і в околицю на віча. Було два большевицькі промовці: Д. і Т. Оба вихвалювали большевицьке правління на українських землях. Казали, що все вже зукраїнізоване: школи, пошту, суди, навіть є українські університети. Нема вже ніяких „рутенів", як це була колись назва в чужій мові на українців, казали вони, а всюди є одна Україна і один український нарід.

Деякі учасники віч ставили запити, чому не доходять листи з наших рідних сторін. На це відповів Д., що в тому мабуть винні американські листоноші, бо то вони не хочуть доручувати листів з України. Зате Т. пояснював так: Радянська влада накладає велике мито на пакунки з Америки тому, що там люди всі бідні, отже, як хто з Америки висилає одіж, чи що інше, своїй родині, то робить родину багатшу від інших людей. В Совєтах всі мають бути рівні, отже, як виходило б, хай всі ходять в лахміттях, коби лише була рівність... Усіх таких „мудрих" пояснень міг би я навести більше.

Та є ще щось інше, на що досі ніхто не спромігся відповісти. Розповім „зпочатку":

З мною працює в фабриці один чоловік з Карпатської України. Він знає, що його рідна земля прилучилася була до колишньої Української Народньої Республики, а тепер, як прийшли большевики, то її прилучили до Совєтського Союзу, або, як він каже, до Росії. Москвофіли зрадили, хоч проголошено, що це прилучено до великої Радянської України. Одначе не довго тривала радість, бо большевики насамперед обдерли вже й так зубожілий нарід, а потім почали людей арештувати. Хто зміг, ховався в гори, бо хто не сховався, того вивезли в Сибір без пояснення, чому так роблять. Лишилися дома лише старці й немічні.

Той чоловік мав ще маму в своїм селі на Підкарпатті, отже вислав їй пакунок з деякою одежиною. По сімох місяцях пакунок завернула пошта з якоюсь „розписю" в російській мові. Цю „розпись" я післав до редакції „Свободи" в оригіналі для провірки. Крім цього його мама пише до нього листи по українськи або по мадярськи і в них описує ті дива, що там діються. Треба догадуватися, що там цензор не розуміє по мадярськи і тому пускає ці листи. Отже мама пише до сина, що там ввели російську мову в школі, в поліції, в суді, хоч саму землю називають „Карпатська Україна"; що уряд не допускає до людей ніякої допомоги, отже хай син не висилає ніяких пакунків з Америки.

Оцей чоловік передає мені ті інформації і просить мене, щоб я написав до української газети запит: Чому большевицька влада так брутально знущається над народом Карпатської України? Чому влада забороняє українську мову, коли край називається Україна? Чи не добре було б, щоб всі українці, отже й ті, що себе називають „русинами", зеднались і віднеслися з протестом до всього світа проти таких божевільних большевицьких знущань.

М. С.

Заввага редакції: Дописувач прислав нам оригінальну „роспись", згадану в дописі. Там написано по російськи таке: „Досмотровая роспись ч... 16. X. 1946. Министерство Внешней Торговли СССР. Таможня: Одесса. Число посилок 1. Получатель: Закарп. Укр. Место Назначения: Радовичи. Место отправления: США. Наименования и цена: платев даш. 3, рубах 5, вязанка 1, юбка 2, серочка 1, блузка 1, нитки 3, мило 1" (і ще один предмет, якого не можна догадатися з письма урядовця). Усе те було ваги 4,700, а штук 18. На долині картки прибита штампіля з написом, який не відбився в цілости, а ця частина, що відбилася, звучить: „Возвратить обратно в виду... жения недозволенного и...".

З оцеї „Досмотрової росписі" треба догадуватися таке: Пакунок прийшов до митного уряду в Одесі, звідки мали його вислати на Карпатську Україну, але завернули з місця після перегляду. При перегляді вичислили речі, які найшли в пакунку і потім завернули з печаткою, що пакунок недозволений. Після того всього справді можна запитати: Чи знає хто пояснити, чому не доручили цього пакунку бідній старушці на Карпатській Україні?

Дописувач прислав нам ще коверту з листа, присланого з Підкарпаття. Там є дві поштові марки з написом: „Пошта СССР", а поштова печатка не відбила місця надання листа, зате відбила виразно слова: „Закарпат. Обл.", тобто „Закарпатская Сбласть", а не, як можна було надіятися „Карпатська Україна".

Таксамо автор листа, висилаючи, подав зворотну адресу: „Закарп. Обл.".

Джордж Вашингтон казав...

Річниця народження Джорджа Вашингтона є тим днем, коли вшановується память того, хто допровадив Континентальну Армію до перемоги в часі американської війни за незалежність, того хто пройшов непротоптаним шляхом до становища першого президента тої держави, яку сам помагав творити.

В цю двістапятнадцяту річницю його народження, послухаймо, що говорив Дж. Вашингтон сам за себе. Його слова дають можливість побачити, якою людиною він був і разом з тим вони висвітлюють деякі зміни, що зазнала країна відколи він завершив свою історичну ролю в ранній добі її державного життя.

Коли Другий Континентальний Конгрес призначив його головним командуючим американської армії, Вашингтон казав: „Я прошу всіх присутних памятати мою найщирішу заяву, що я не вважаю себе відповідним для того призначення, яким мене сьогодня вшановано". Свої дружині він писав: „...Оскільки доля поставила мене на це становище, я сподіваюся, що мої старання будуть служити добрій цілі".

Хоч Вашингтон не раз програвав за перші роки війни, його відвага не захиталась; він виявив себе найкращим провідником і оборонцем патріотичних змагань.

Коли війна скінчилася, Вашингтон мріяв про те, як повернутися назад до свого улюбленого маєтку в Маунт Вернон. Проте залишився там, де того вимагав обовязок. Положення в країні було тяжке. Нездисциплінована, незадоволена армія все ще мала зброю. Тринадцять стейтів все ще не могли створити спільного уряду. Баагтьох охопила безнадійність. В таких умовах почали говорити за те, що конче треба завести монархію, або військову диктатуру, на чолі якої мав стати Вашингтон. Особливо в армії про те говорили поважно. Вислано було листа в тій справі до Вашингтона.

Відповідаючи на того листа, Вашингтон писав: „Я не можу додуматися, що саме в моїй поведінці дало підставу до такого предложення, яке на мою думку, могло би бути найбільшим нещастям для моєї країни".

Коли зрештою останній брітійський вояк залишив країну, коли конгрес ухвалив відповідні закони для забезпечення прав вояків, щойно тоді Вашингтон став на короткий час „приватним громадянином на березі Потомака". Але він далі цікавився державними справами. Він бачив, що „окремі стейти ухиляються від того, аби надати відповідні права конгресу для створення федерального уряду і проявляють безпідставне застереження проти такого уряду та одні проти других. „...Я думаю, що за сучасного стану миру і незалежности ми мало що здобудемо наколи не зможемо подолати своїх власних упереджень".

Зрештою скликано конвенцію стейтів, а це привело до Конституційної Конвенції року 1787. Вашингтон, який вважав себе скорше вояком як державним діячем, брав участь у тій конвенції з повною неохотою.

„Піднесім прапор, за яким стануть всі розумні і чесні", казав він тоді.

В часі писання конституції запропоновано, щоб президент не мав права бути вибраним на другу каденцію. На це Вашингтон казав: „На мою думку, не може бути найменшої небезпеки, що президент шляхом якоїсь інтриги зможе залишитись хоч на один мент довше, чи затриматися на все на свому становищу; це може статися тільки в останній стадії морального і політичного упадку... Зрештою, якщо нарід не зможе сам собою правити і готовий на те, аби хтось над ним панував, то не є важливим хто саме управлятиме таким народом".

Не маючи охоти бути першим президентом, Вашингтон погодився на це щойно тоді, коли Александер Гамилтон переконав його, що від нього залежить успіх ново-створеного уряду. В своїй першій інавгураційній промові Джордж Вашингтон казав:

„Збереження святого вогню свободи та долі республиканського способу управління справедливо вважається залежним від експерименту, який довірено американському народові".

В часі двох-терминового перебування на становищі президента, Вашингтон мав нагоду висловлюватися — не в перший раз — за ідеалом релігійної свободи, на якій ця держава творилася. До жидівської конгрегації в Нюпорт, в Ровд Айленд, писав він так:

„Тепер вже більше не говориться за толерантність, як за ласкавий дозвіл одної групи народу другій частині користуватися їх вродженими правами. Нащастя уряд Злучених Держав, який не виправдує фанатизму, не підтримує переслідувань, вимагає тільки, аби ті, що живуть під його охороною, поводилися як добрі громадяни й підтримували його за всіх обставин..."

У вересні 1796 року Вашингтон видав свою знамениту „Прощальну Промову". В ній осудив партійну ворожнечу, переслідування групових інтересів—кожний наступний президент висловлював те саме. Закликав до довіря й справедливости до всіх народів". Казав: „Головним є те, аби позбавитися як старої, закорузлої неприязни у відношенні до одних народів, так і особливої привязаности до других. Натомісць треба розвинути тільки однакове приязне відношення до всіх. Нарід, що звик ставитись до іншого з ненавистю, чи навпаки, з надто великою прихильністю, є до певної міри невільником. Він є невільником чи то неприязни, чи відданости, але одне й друге може відтягнути його від своїх обовязків і інтересів..."

Залишивши державне становище, повернувся Вашингтон до свого Маунт Вернон. Року 1799 він там і вмер. Жив там, як все хотів жити — „серед спокійних турбот щоденного життя".

Память про Вашингтона залишиться на все, як про славну постать на світанку американської історії. Завше повинен жити його заклик до співгромадян: „Щоб усі різниці зникли в слові американець".

Загальна Рада — ФЛІС.

ПЛЯНУЮТЬ НОВЕ ПРИМІЩЕННЯ ДЛЯ ОБЄДНАНИХ ДЕРЖАВ. — Ню Йорк остав уже осідком Організації Обєднаних Держав. Над берегом Іст Рівер будуть побудовані величаві будівлі для приміщення цеї міжнародньої установи. Радять над будовою, рахуючи зліва: Тригва Лі, генеральний секретар О.Д., бувший сенатор Ворен Остин, Волес К. Гарисон.

Учительська кріза

До і після початку цього шкільного року, часописи по цілій країні подавали новинки під такими заголовками: 200 шкіл стоять перед загрозою закриття; в Аризоні бракує 300 вчителів; брак вчителів може пошкодити шкільній науці. Іншими словами — брак вчителів в американських народних школах, гострий в часі війни, дається в знаки й по скінченні війни.

Ця дійсна кріза в славних американських народних школах турбує заряди як приватних, так і державних, освітних установ. Вони закликають родичів, громадян, відповідальних урядовців звернути увагу на ту справу, запобігти лихові.

Залишення вчителями своєї професії, що можна було помітити ще до війни, дійшло до загрозливих розмірів — загрозливих для будучности американських дітей в роках 1940-1941, коли вчителі у великому числі почали переходити до воєнних фабрик. Як подає Національний Освітний Союз, поверх одної третини — або 350,000 — досвідчених вчителів 1940-1941 року залишили вчителювання. Треба було приймати все більше й більше невідповідних, тимчасових вчителів аби школи могли провадити науку. Деякі школи й кляси довелося закрити цілком, в деяких так багато учнів припадало на одного вчителя, що не було можливости провадити навчання як треба. Ось таке положення є і тепер — хоч минуло більше як рік від закінчення війни.

Згідно зі світом згаданого Союзу, справа не була би надто трагічною, наколи б ці трудноші були тільки тимчасовими. Але не так воно є в дійсности. Нема надії на значну кількість нових вчителів, бо порівнюючи незначна частина студентів підготовляється до вчителювання. Хоч запис студентів до американських університетів та каледжів є найбільшим в історії тих шкіл, проте на вчительський виділ записалося дуже мало. Року 1920 зі всіх студентів, які вписалися до каледжів, 22 відсотків студіювали на вчителів; року 1930 — 16 відсотків, а минулого року щойно 7 відсотків. Серед ветеранів, які вступили до високих шкіл, є дуже мало таких, що готовляться до вчителювання.

Одною з головних причин є учительська платня. Пересічна платня вчителів за минулий рік (рахуючи також директорів та завідуючих, які не є вчителями) була біля $1,850. Порівняймо тепер цю платню з платнею професійних робітників на державній праці; їх пересічна платня була $4.100, найменша — $2,640.

Професія, яка — як вчителювання — платить більше як половині людей занятих в ній, менше як $2,000, не може приваблювати здібних осіб.

Серед інших причин, що мають свій вплив на брак вчителів, є слідуючі: 1 — вчителі живуть і працюють під постійним доглядом шкільних рад та родичів й тому почувають себе звязаними як в своїм приватнім, так і професійнім житті (хотіли би жити й працювати як інші, незалежно); 2 — вчителювання ставить все більше нових вимог, нової відповідальности, багато канцелярної праці, що не має нічого спільного з самим навчанням; 3 — вони не є забезпечені від несправедливого звільнення з праці та від дискримінації зогляду на рід.

Національний Освітний Союз проте згадує, що за минулий рік помітно деяке поліпшення, загальна кількість вчителів збільшилась на яких 5,000, тоді як кількість тимчасових, помічних вчителів зменшилась на яких 3,500. Проте, з другого боку, 61,750 дітей не може цього року відвідувати школу — на 7,350 більше ніж за минулий рік, а 14,312 учительських посад є вільними — на одну тисячу більше як за минулий рік.

Національний Освітний Союз також згадує про мале поліпшення в учительській платні, підкреслюючи необхідність дальших кроків в тім напрямку. Минулого року майже 60 відсотків учителів діставали платню менше як $2,000, цього року тільки 54 відсотків; кількість учителів, що діставали менше як $1,200 впала до яких 12 відсотків в порівнанні з 16 відсотками за попередній рік; тільки трохи більше як один відсоток учителів тепер дістають менше як 600 долярів, тоді як минулого року їх було два з половиною відсотків.

Як джерела, з яких можна збільшити платню вчителям, Союз подає слідуючі: невитрачені гроші річного балансу з місцевих кас; збільшені місцеві податки, проголосовані минулого листопада, чи на спеціяльних шкільних виборах; ліпше розпорядження місцевими податками, зібраними з нерухомого майна, уділюючи більше на школи; біжучі стейтові прибутки.

Американські діти потребують добрих вчителів. „Щоби їх дістати", казав представник Союзу недавно, „мусить змінитися відношення громадянства до шкільної справи. Потребуємо нової філософії про те, як утримувати школи. Людські сили є найбільшим багатством кожного народу. Наша країна не може дозволити собі на занедбання тих сил. Вчитель є ключем до їх розвитку. Важним питанням є: що зробить громадянство в справі вчительської кризи".

Загальна Рада — ФЛІС.

ДО ШАНОВНИХ ЧИТАЧІВ „СВОБОДИ" І „ЮКРЕЙНІЕН ВІКЛІ"

Як Ви зміняєте адресу, просимо негайно повідомити про це аміністрацію „Свободи". Скоре повідомлення усуває непорозуміння і стримання газети. З повідомленням просимо також висилати 10 центів готівкою або почтовими значками на покриття вироблення нового стенсля. Члени і Читачі з Канади зволять присилати **тільки готівку** тому, що канадійських почтових значків не можна виміняти.

НІМЕЦЬКИЙ КАРДИНАЛ, ВОРОГ НАЦІЗМУ. — Нюйорський кардинал, Френсис Спелмен, зліва, витає берлінського кардинала, фон Прайсінга, як зійшов з літака, що привіз його з Европи до Ню Йорку. Кардинал Прайсінг відомий з свого ворожого становища до Гітлера і нацизму. Прибув до Америки на запросини гієрархії Католицької Церкви і побуде тут один місяць. Заявив, що хоче подякувати американському народові за допомогу, яку дістає його знищений і голодний край з Америки.

ЧИ БУДЕ ПРІРВА МІЖ АМЕРИКАНСЬКИМИ УКРАЇНЦЯМИ І СКИТАЛЬНИКАМИ?

Часопис „Неділя", що виходить на скитальщині, в Ашафенбургу, в Німеччині, помістив у числі з 26. січня б. р. репортаж про побут в Ашафенбургу д-ра В. Ґалана, голови Зл. У. А. Д. Комітету. Згадавши за повитання гостя та передавши зміст промови д-ра Ґалана, у якій він обговорив працю американських українців в справі допомоги українським скитальникам в Европі, згадано ще й про дискусію, в часі якої один з присутніх представників українських організацій та іституцій на скитальщині, поставив питання такого змісту:

— Якщо українським скитальцям пощастить переїхати до Америки або Канади, чи не станеться прірви між ними і українцями зза океану? Цебто, наскільки високо стоїть національна свідомість серед українців Америки й Канади?

На це д-р Ґалан відповів так:

— Прірви між українцями з Европи і українцями з Америки бути не може. Вся та праця, що провадиться серед американських українців, свідчить про те, що національна свідомість їх не згасає і не гине. Але зважаючи на те, що одні і другі українці жили і виховувалися зовсім у відмінних умовах, різниця в поглядах з різних питань цілком можлива. Але вона не творить жадної небезпеки. Серед самих українців-американців багато людей з відмінними поглядами, але вони виховані в наcправді демократичних умовах, не ворогують між собою, а почувають себе громадянами одної країни. В англо-саксонських народів витворилась така традиція, що в кожного громадянина не може бути розходжень між словом і ділом. Серед слов'янських народів помічається навпаки: слово далеке від діла, як небо від землі. Українці Америки й Канади великою мірою перейнялися цими англо-сакськими звичками й традиціями. Вони національно свідомі, вони патріоти, але патріоти практики, що не вдоволяються одними патріотичними жестами, а прагнуть до синтези теорії й практики. Все це не може творити прірви між нами, а спричинить до потреби взаємопізнання, взаємозрозуміння.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Рочестер, Н. Й. — До жертв на вічу в обороні скитальців додати: Р. Гладун $5, по $2: Агафія Пастушин і І. Гумніцький.

Кренборі, Н. Дж. — До звіту з коляди додати: Ходили з колядою Іван Кутч і Семен Костів, а до жертводавців: Василь Дармич $5, А. Лех $2.50, В. Нурко і В. Вегнанець по $2, а І. Шміт $1.

И. К. — Годі прочитати! Знаємо, що у Вас уже стара і працею знеможена рука і тому не дивуємось. Дякуємо за память.

ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ

Дня 18. лютня 1947 р. помер у 62. році життя

ВАСИЛЬ ШИМКО,

член від. 310 У. Н. Союзу в Бруклин, Н. Й.

Покійний оставив жінку і 4 дітей. Родився в селі Замучок, пов. Жовква.

Похорон відбувся в пятницю, 21. лютого, рано. — В. Й. П.!

М. Долгун, секр.

Дня 16. лютого 1947 р. померла в 56. році життя

ВАРВАРА ПЕТРІВСЬКА,

члениця Бр. св. Михаїла, від. 159 У. Н. Союзу в Скрентон, Па.

Покійна походила з села Тершів, повіт Самбір. Оставила в смутку мужа, 6 синів і 2 дочки та 2 невістки і 1 внуку. Покійна було добра члениця У. Н. Союзу, бо їх було 10 у родині і кожне одно вона вписала до Союзу.

Похорон відбувся 19. лютого при участи родини і приятелів з гр.-кат. церкви св. Володимира на парох. цвинтар. — В. Їй П.!

М. Камінський, секр.

ПОШУКУЮТЬ

Марія Бріль-Жарська, дочка о. Миколи, шукає свого стрийка Миколу або Петра Бріля з Петрикова (під Цеголькою), пов. Тернопіль.

Інж. Мирон Жарський шукає земляків з Белза: пп. Галянта, Федоришина Заволюка і Жарського. Зголошуватися на адресу: 42,4

MARIA Z. MAKARUSHKA,
714 E. 9th St., New York, N. Y.

НАЗАРИК ЯРОСЛАВ пошукує
КРОЛЕЦЬКОГО ВАСИЛЯ
зі Слобідки Лісної, повіт Коломия. Прошу написати листа на адресу:
Mrs. THEODORE IWACHIW
2208 W. 9th St., Chester, Pa.

ТАРЗАН, ч. 1544. Початок утечі.

Тарзан побачив себе зловленим між шаліючими водами за собою і лютими звірами знадвору печері.

Не втративши притомности ума, він передумував положення. Тоді він підніс мале львиня.

Потім підсадив усю силу своїх плечей, щоб відвалити скелю.

Повільно велика камінюка почала подаватися на бік і отвір збільшився настільки, що ним можна було перепустити львиня.